

לכבוד ארגון 'בנקל'

בעניין השקעות של כספי מעשר עבור נישואי ילדים

ידועה מחלוקת הפוסקים אם מותר לשלם לצרכי נישואי הילדים מכספי מעשר. דעת מו"ח (הגריש"א) וכן השבט הלוי והאגרו"מ שיכול לשלם אלא שצריך להזהר להתנות בשעת ההתחייבות לשידוך שישלם ממעשר כמבואר בפת"ש, דאם נתחייב על דעת לתת מכספו נמצא פורע חובו מכספי מעשר.

ויש מהפוסקים שצידדו להחמיר בזה וכפי הנראה טעמם, שמחשיבים נישואי בניו כצורך האב ולא צורך בניו כיון שכך נהוג עלמא. וכדנקטו הפוסקים (ע"פ האהבת חסד) שצרכים שאב נותן לבנו קודם החתונה, כאוכל, הוצאות לימוד וכדו' אף שאין האב חייב (עכ"פ מגיל ו' או י"ב כמבואר בפוסקים), מכיון שהמנהג לפרנס בניו ובודאי אינו רוצה לחרוג ממנהג ולהראות כאדם שלא דואג לבניו, אינו יכול לפרעם מכספי מעשר.

ומ"מ דעת רוב הפוסקים להקל בצרכי נישואין ויש לדון לדעת המתירים [דהכי נקטי'] ממתו מותר לחסוך לכך מכספי מעשר, האם כבר מעת לידתם או רק בעת שצריכים להינשא. והנה זה פשוט שמה שמקובל להפריש את כספי המעשר לגמ"ח הרבה שנים קודם נישואי הילד, ואח"כ לקראת החתונה מקבלים הלוואה גדולה עבור הבן, אין בכך כל חשש, מפני שבמשך השנים הכסף נמצא בגמ"ח ובזה גופא מתקיימת צדקה. כמבואר באהבת חסד ח"ב פי"ח. וע"כ אין כאן שאלה אלא באופן שמפריש את כספי המעשרות עבור ההשקעה בהון ולא בגמ"ח. וכ"כ "החוט שני" (בחוט שני סוף הלכות שבת) דאף שמחמיר שלא לעכב את כספי המעשר לצורך נישואין מ"מ כ' שיכול להפקידם מתחילה בגמ"ח עד שיצטרך להם. ובעל שבט הלוי (הובא במבקשי תורה) נקט שאפשר רק מזמן שהילדים בגיל י"א או י"ב [יש אומרים בשמו שהגדר הוא מזמן שכבר נמנעים מלקנות לבית דברים שאינם הכרח בגלל שחושבים על הוצאות נישואי הילדים]. וממו"ח שמעתי שאין להתיר אלא סמוך לפירקם דהיינו מגיל י"ז י"ח.

ונראה שעיקר ההלכה כפי שנקט מו"ח שאין לחסוך מכספי מעשר לנישואי ילדיו, רק סמוך לפירקם שכבר נחשב עתה לצורך ילדיו וחשיב הפרשה לצדקה. אולם במצב היום יש להקל כמה שנים קודם לכן.

וביאור הדברים: שמזמן זה כבר נחשב כמו 'סמוך לפירקם', מאחר שהעלויות של דירות לקנייה, עצומות (וכן עלויות השכירות) ואם מתחילים לחסוך בגיל י"ז י"ח אין בזה כמעט תועלת במצב זה, ועוד שאם יגיע לגיל זה בחוסר כל עלול להיות מחוסר כוחות נפש (מוטיבציה) להתארגן גם עם מה שכן יהיה יכול להתאמץ ולהשיג, כיון שאין לו בסיס התחלתי. ונמצא שע"י מה שלא ידאג כמה שנים מקודם מגרע גם הדאגה של הזמן הסמוך וניתן להחשיבו מחמת זה כ'סמוך לפירקם' אף שעתה אינם סמוכים, ובפרט במצב היום

שאנשים שמחתנים ילדים במקרים לא מעטים, חייהם ממש אינם חיים ועול החובות יש בו לפעמים חשש של פיקוח נפש או חולי רח"ל, כשעת הדחק הוא, ומן הראוי למצוא דרכים של היתר שלא יבואו למצבים אלו ח"ו. ויש לצרף דעת השבט הלוי שהתיר אף לפני שהגיע המצב לידי כך (אם ע"י סיוע מקרובי משפחה שעבדו לפרנסתם והניחו ירושות, אם משום עלות הדירות שהיו זולות בעשרות אחוזים) לחסוך מכספי מעשר קודם שהגיעו לפירקון כשהם בני י"א ו"ב.

וע"כ נראה למעשה שבזמנינו, מי שרואה כמה שנים לפני שילדיו מגיעים לפירקון, שלפי דרך הטבע בעת שעתיד להשיא את ילדיו, הוא עתיד להיכנס לקשיים כלכליים גדולים שכמעט שלא יוכל שאתם, גם לא בדרך של הלוואות. יכול לתת מכספי מעשר מזמן שילדיו בני י"א, י"ב (וכסברת השבט הלוי) לתכניות השקעה המנוהלות כהלכה כמו ארגון 'בנקל' [כפי שהציגו בפני] אבל אין להקדים לגיל זה, מפני שאין להגדירם כעניים ונצרכים עתה. ואף אלו שמודאגים כבר קודם, אי"ז מגדירם עדיין כעניים לפנינו. ומסתבר שכן הוא אף לדעת מו"ח.

ענין ב' חסין הגדל שצ"ל
חסין חסין הגדל שצ"ל